

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Joi

14/26 nov.

Ese totu a opt'a di

Pretialu pentru Austria
pe jul. - dec. 4 fl. —

Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbenu.

Nr.

40.

Cancelari'a redactiunii

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

**Deca faptele nationale inainte de 1630 sunt numai instinctive seu de
consciintia si ratiunale?**

(Fine.)

X.

— Dar' sê nu anticipâmu!

Fost' au mai pucinu mari, ratiunale si eclatante manifestatiuni ale consciintiei nationale, restauratiunea a dou'a a Principatelor Munteniei cu Radu Negru si a Moldovei cu Dragosiu?

Au nu este o proba sublima de deoseptare a consciintiei nationale acea renuntiare voluntaria la suveranitate, la tronul a Banului de Craiova si a atatoru altoru domni, in favorea lui Radu si alui Dragosiu, spre a constitui unu mai mare centru alu Romanismului? Ore in Curtea d' Argesiu si Tergovisce nu pune Radu fundamentele adeverate ale gloriilor lui Mateiu Basarabu? — Dar ce este atunci consciinti'a nationala? Este ea o inlocuire a instrainarii nationala prin alt'a? Este ea pentru a lasa pre fermecatorii scitici pentru Mithologi'a elena?

Deca *consciinti'a* este sêma ce unu poporu si-dâ de ale sale spre a si-le direge spre dezvoltare si progresu, apoi epoc'a restauratiunei a doua a principatelor este si ea dêmna a stâ alaturea in importantia celu pucinu in aceea a lui Mateiu si Lupu, decă nu si cu aceea a Asaniloru!

XI.

Faptele unui poporu ca si ale unui individuu se explica unele prin altele. Nimicu accidentaluu in vieti'a poporeloru din faptele la cari au conlucratu ratiunea, consciinti'a nationala. Progrese si scaderi candu nu si-au explicatiunea sa in fatalele circumstantie de topografia, vecinatate, cataclisme, stirpe, si-o afla in sîrulu ce ié ratiunea, consciinti'a nationala in desvoltarea ei.

In acestu, *sîru* obicinuitu sub domnfile lungi, sunt *pre eminenti*, care pre cei ce nu au la ochi lunet'a de apropiere a istoricului, i facu a crede, câ acele pre eminenti, acele culmi sunt isolate si fara legatura cu cele mai dinainte culmi.

Eróre: progresulu si scaderea de adi repetâmu, si-au splicatiunea in faptele de ieri, d' alta eri, din seclii din urma.

Candu — aflâmu — manifestatiuni de deoseptare nationala si de maturitate, sub o domnia, fia acea domnia alu Mateiu seu Lupu, sê nu uitâmu câ nimica in natura nu nasce d' odata mare, au betranu, maturu. . . . Si deci acea de-

steptare natiunala si maturitate ce admirâmu in Urechia, Costinu, Udiste etc. sê le repetâmu nu numai la *midiloculu sonalu* in care aceia au traitu, ci si la *momentulu loru literariu*, adeca sê tienemu séma la meritele loru, de meritele naintasiloru. Omeru, nu nascù fara Linus, Peaní, Tréni, Rapsodi. . . . Virgiliu venì in urm'a lui Lucretiu si atâtoru altor'a. . . . O gloria, unu geniu mai totu-d'aun'a e o concentrare a unoru sume particularie de fapte si de cugetâri; este sumariulu tempiloru trecuti, spre intielegerea presintelui si preceperea viitorului. (Aplause.)

XII.

Aceste cugetâri ni le inspira cercetarea rapede a mersului natiunalitâti romane si dupa restauratiunile lui Radu Negru si Dragosiu.

In fapta, cine in domni'a cea gloriósa alui Mircea I, si apoi in acea a lui Alesandru celu bunu, un'a din acele domni lungi si *culminante* nu afla manifeste probe ale culturai vechi si sementi'a venitórielor — glori si scaderi. Acea organisatiune a tieriei, acele asiediâri religióse, Monastiri: Cozi'a, Cotman'a, Moldoviti'a, Bistri'ti'a, Radautii . . . acea academiá *de légi* din Moldov'a, acea curte poleita — care factu admiratiunea imperatorelui Bizantinu Paleologulu si a Poloniei, carea se grabi a cercá nu alianti'a numai a lui Alesandru, ci incuscrirea lui. Tóte aceste si-au sementi'a in *trecutu*, in *Mircea I*, la Juga Voda, si chiar si in acele agitate si scurte domni cari semnaléza primii ani ai restauratiunii Moldovei, domni scurte dar in cari *idé'a* avuse totusi tempu sê cada in pamentu bunu, si ce *idea*? . . . *Idé'a* natiunalitâti, a introlocarei Romaniloru din ambele principate, asié ca Juga d'o parte si Mircea d' alt'a pregatescu inca pe la 1400 armate organisate pre a se cuceri unulu pre altulu, pana ce Juga va cadé la 1401 prisionerulu lui Mircea I.

Ce alte sunt, luptele cu Danescu si Tiepesiu de câtu urmarirea *ideei*, *ideea* natiunala care in daun'a particularia a individiloru, si trage brazda preste obsiacole spre a se aretá *ici* cole, ca oaze verdi si salutarie in desiértulu secliloru. Tiepele lui Vladu sunt de siguru macelurile ghilotinei revolutiunei francese, dar sangele ce curge din tiépa roura brazd'a in care incoltiea *ideea*. . . . Ce este, ce insemnéza macelulu ce Vladu face intre Sasii Ardelului? Ce insemnéza amesteculu lui Vladu in afacerile Moldovei, trami'terea de osti cu Stefanu spre a apucá tronulu ei? . . De candu si de unde a invetiatu Stefanu *ideea* unirei cu Munteni'a, care va nasce resbelele teribile cu Radu si cu Turcii? . . . Nu ve-

deti aci o *urmare*, o inlantiuire, o urmarie a *consciintiei natiunale*?

Intr' adeveru nimicu isolatu, din seninu, cumu se dîce. O! fiti securi, câ acele cununi ce ni place a acumulé pe capulu nostru adi, câ-ci am fi facutu *unirea*, câ-ci amu desrobitu tieranii, câ-ci amu fi datu libertâti constitutiunale etc., sunt facute cu flori semenate de seclii din urma Cerce cine va sê nasca o *idea* mare, care sê o si póta realisá elu, inainte de ce ea sê se fi insinuatu, in curgerea secliloru, in sangele intregului poporu! . . . Domni cei mari, sunt cei care intielegu candu sosese momentulu pentru d'a sbueni cu vuetu *flórea ideei* din bobocu, carea ca acele *caquetusii* ale tropicului, nu infloresce decâtu in restempuri departate. Va vedé *flórea* cine va *ghici* momentulu deschiderei ei. . . . Unu momentu mai nainte séu mai apoi, e pré tardû spre a primi primulu si imbetatoriulu ei parfumulu. (Aplause.)

XIII.

O bobocire mai multu a *flórei* consciintiei natiunale o afla istoriculu sub Petru Raresiu. Minunatele lui lupte in Ardélu, politic'a sa in privirea Poloniloru, Unguriloru si Turciloru, sunt manifestatiuni necontestate ale desvoltatei consciintiei natiunale.

Si Petru Raresiu nu continua numai pre Stefanu celu mare, ci si pre Négoe I. Basarabu, care la 1513 se urcase pre tronulu Munteniei.

Petru Raresiu este culminantia inainte de Mihaiu vitézulu a *consciintiei natiunale*, gat'a la sacrificiulu vietiei.

Négoe I. este desvoltarea culminanta a aceleia-si consciintie si inarmarea ei cu armele potinte ale culturai artistice si literarii. Nu de la Mateiu Basarabu, si Vasile Lupu incepe acést'a cultura. Inceputulu ei este, s'a vediutu celu pucinu in seclulu XII. Monumintele ce n'au ajunsu la noi, nu potemu inse a le negá. Inca sub Bogdanu Dragosiu se scriau cronici, letopisetie, isvode in latinesce mai apoi se scrisera in slavonesce; in romanesce inse nu se scrise mai antâiu sub Lupu si Mateiu; sub Négoe se scrise in romanesce cu unu seclu inainte, si mai nainte de Mateiu si Lupu, calugarulu Evloghie serie la 1490 sub Stefanu celu mare o carte de rogatiuni d' o parte sêrbesce si d' alta romanesce, ca sê fia dîce elu, pentru amendóue cinstitele strane ale besericei. Nu in seclulu alu XVII in totu casulu, sub Lupu si Mateiu, se incepe *consciinti'a natiunala* manifestata prin cultura, monuminte, arte, litere, ci, pentru cei ce nu voru ca trecutululu celu mai departatu sê cuprinda

radicinele arborelui, — ci celu pucinu cu finea seclului alu 15-le si cu inceputulu seclului alu XVI. Seclulu acest'a a vediutu nascerea lui Corezi, lui Popa Jane, lui Popa Mihaliu, lui Tordasi Mihaliu, lui H. Stefanu, Zacanu Efremu, Pesciselu Moise, Achimu. (Vedi analecte literarie p. 18. etc.) carii intre 1546 si 1581, imprima primele carti besericesci, de si nu scrisera ei primele carti romanesci. Seclulu acest'a din respectulu artei este superióre seclului lui Lupu si Mateiu.

Curtea d' Argesiu nu este singura doveda; in artea de esemplu a imprimariei, ochii Dvóstre insii potu judecá comparandu caracterulu de impresiune alu cartei aceleia de sub Michnea voda cu alu acestei-a (le aréta) de sub Mateiu Basarabu, de Udiste Nasturelu. . . . Cunósceti admirabil'a evangelia din 1521, ce se pastréza la muzeu.

XIV.

Asemenea unei lampe gata a se stinge, si carca din candu in candu licaresce, este spre finea seclului alu XVI, mersulu consciintiei natiunale. Licariri d'ale ei aflámu sub despote Eraclide, sub Jónu Arménulu, Petrasen, Petru Cercéiu, primulu Romanu ce se adapa la sorgintea latina in Francia si Italia. . . . Culminanti'a scaderii fu in Aronu la Moldova si in Alesandru III. la Munteni. Dar acésta cétia ce se intinsese erá cétia ce in díle de primavéra precede resaritul sóreului. . . Mihaiu vine la 1582.

Restulu lu-tacu, câ-ci cui nu este cunoscutu! Consciinti'a natiunala? Dar ce va sê díca acelu titlu alu lui Mihaiu de rege alu Munteniei, Moldovei si Ardélului? . . . A! nu este acest'a spiritulu brutalu de conquista, este *ideea natiunale* in suprem'a ei manifestare. (Aplause, strigări: asié! asié!)

— Nu este inse sub Mihaiu manifestare a consciintiei, prin arte litere etc.? . . Dar viéti'a natiuniloru este ca unu mare edificiu ce construe man'a lui Dumnedieu: nu cereti la temelia fenestrele; puneti adornamintele architecturale la loculu loru. . . Fie care epoca, fie care Domnia are sarcin'a sa la construirea acelu edificiu. . . E! Ce sê fáca Architectulu cu ghipsurile si stateele ce a preparatu, déca murii nu suntu ardicati?

Nu este unu meritu mai seadiutu d'a asiediá edificiuulu, de câtu d' a-lu adorná. . . Sunt destule ruine adornate! . . . Bizantiulu si Itali'a erau adornate de arte etc. candu jugulu le apasá grumazii. (Aplause.)

Consciinti'a natiunala. Dar' óre nu la su-

venirile lui Mihaiu, ce in muntii Ardélului si ai nostri se represinta si adi suvenirea prima de anim'a poetului modernu, nu in ale lui suveniri ne amu redeseptatu noi, amu redobanditu consciinti'a de noi?! (Aplause.)

XV.

Mihaiu cade victim'a ucigasiului la 1601, dar' este geniulu lui, intrupare a geniului Romanismului care nu fu ucisu cu Mihaiu si carele conduce destinurile romane. Mateiu Basarabu si Lupu nu se esplica prin sine insi-si, ci in legatura cu toti seclii preste care s' au — asiedatu frumósele, dar adesea amarítele loru tronuri.

Da! ei au pusu in functiunare deplina acelu potinte resortu alu progresului: *tumb'a*. Sunt inse seclii din urma care au glori'a d'a o fi pastratu.

Da! Mateiu si Lupu sunt culminantia in seclulu alu XVII-le a consciintiei natiunale, in serviciulu ei punendu-se cultur'a, civilisarea, artele, literile, legislatiunea. . . Inse déca acesti mari domni au glori'a d'a portá *coron'a*, sê nu refusámu admiratiunea nóstra meseriasiloru, cari au lucratu la ele in curgere de 15 secli. Vai! curendu acea consciintia natiunala unu momentu desteptata la fremetulu armeloru lui Mihaiu, si la fermeculu frumóseloru arte ale Domniloru lui Mateiu si Lupu, acea consciintia natiunala se va stringe ca sensitiva in petalele ei simtítorie, la contactulu ucidatoru alu *beiloru straini*, ce voru dejosóri tronulu tiei! Si candu in curgere de unu seclu, desolatiunea va coplesí agrulu natiunala, candu intunereculu si tacerea sepulcrala va acoperí ultimele note ale cantaretiloru natiunali, ale Coreziloru, Udristiloru, Urechiloru, Costiniloru. Atunci d' *acolo*, de preste muntii de unde adi ventulu ce vine si-incarca aripile negre cu suspine si doreri, ventulu serei va readuce seminti'a subluma a acelei consciintie, straplantata la umbr'a ruineloru Sarmisegetusei de Eroulu Romanu (aplause lungi). Ce dícu, va aduce seminti'a? ea este din seclii in agrulu udatu de sange alu Daciei! . . . Nu simtíti sub piciórele vóstre impingendu pamentulu? (Aplause.) Suntu ramurele din radicein'a stejarului. Ele sunt tenere inca, dar e betrana *tulpin'a*. . . . Tieneti-ve bine voi cari, privindu tulpin'a trunchiata, ve asiediati cu pinte-nii preste ea! (Lungi aplause si urári.)

Si totu cresce, mereu cresce,

Din trunchiu vechiu stejaru tufosu,

Si totu cresce, mereu cresce,

Din trunchiu vechiu stejaru betranu,

Si la umbr'a lui sporesce
 Si ca ramur'a lui cresce,
 Ca ramur'a se 'n multiesce
 Némulu nostru de Romanu!

(Aplause lungu tempu repetîte si unanime.)

V A. Urechia.

MORBULU MEU. *)

otu me 'ntreba-a mea iubita,
 Ce mi-e fati'a-asié palita, —
 Ce sum totu cam intristatu,
 Ca si ceriulu innoratu?!

Sê scii dara mandr'a mea,
 Câ bolescu de-o bóla grea, —
 Dar' de-ai scii de ce-su morbosu,
 M' ai vedé mai sanctosu.

Déca-ai scii a mea dorere,
 M' ai vedé mai cu potere, —
 Déca-ai scii tu morbulu meu,
 Nu m' asiu teme nici de-unu reu.

Déca-ai scii, ce-acum nu scii,
 Eu de locu m' asiu lecuí: —
 Scii acum, a mea iubita,
 Ce mi-e fati'a-asié palita?!

Dar' tu taci, nu dici nimicu,
 Ca si candu ai fi moritu, —
 Apoi draga-acea tacere
 Scurta firulu vietiei mele.

Tu totu taci, si te gandesci,
 Nu cumva — sê te caiesci;
 Apoi vedi, astu gandu alu teu,
 Totu maresce morbulu meu.

Scii acum, a mea iubita,
 Ce mi-e fati'a asié palita, —
 Ce sum totu cam intristatu,
 Ca si ceriulu innoratu?!

De nu scii tu nici acum,
 Apoi draga-atât'a-ti spunu, —
 Câ vei scii tu fórte biue
 De-i iubi asié ca mine.

De-i iubi cu infocare
 Pe unu june óre-care,
 Si acelu ce lu-iubesci,
 Nu te-a scii câ patimesci

*) Din colectiunea autoriului data sub tipariu si care va aparé câtu mai curendu. Atragomu de nou atentiunea on. publicu a supra ei.

Nu va scii câ-a ta iubire
 Pentru dinsu-e fericire,
 Ci te lasa singurea
 Sê cunosoi tu bóla mea.

Scii acum, a mea iubita,
 Ce mi-e fati'a-asié palita, —
 Ce sum totu cam intristatu,
 Ca si ceriulu innoratu?!

Julianu Grozescu.

SUVENIRI DE CALETORIA.

XI.

(Diu memorabila, — cuventu de deschidere, — prim'a piesa, — primii actori, — primele piese, — adunarea societâtii, — comisiune, — adunarea generala, — comitetulu directiunala, — decisiuni salutarie, — decadiinti'a teatrului, -- teatrulu celu mare.)

Diu'a de 29 augustu 1834 este memorabila in analele culturai nóstre natiunale. In acésta diua se tienù prim'a representatiune teatrala in Bucuresci in limb'a romana. Pies'a cu care se deschise scen'a romana, fu „Fanatismulu“ drama de Voltaire, traduse de Eliade.

Anunciurile invitatórie facura sensatiune mare nu numai in capitala, dar in tóta tiér'a. Si cu dreptu cuventu. In momintele acele se puse temelía la marele edificiu alu civilisatiunii natiunale, se puse bazea desvoltârii limbei nóstre.

La ór'a anunciata sal'a teatrului de atunce erá indesuita de ascultatori, toti doriau a fi de fatia la acést'a serbatóre natiunala, toti asceptau cu doru sê auda limb'a romana cea sonóra resunandu de pe scena.

In fine momentulu multu doritu sosì. Cortin'a se redicà, si aparù pe scena zelosulu Eliade. Aplause frenetice si urâri entusiastice resunau din tóte partile. Bucuri'a si fericirea culminara in tóte animele.

Dupa incetarea espresiuniloru de entusiasmu natiunala, Eliade cu anima palpitanta de bucria rostì unu cuventu de deschidere, si intre altele dîse:

„In vreme de siepte luni, domnii mei, s'a facutu unu micu cursu de literatura, spre a pregatí pe scolari intru a simtî frumusetile poetiloru dramatici. S'au esercitatu scolarii la declamatiune, dandu-li-se inainte mai multe scrieri in prosa si in versuri, s'au deprinsu pe câtu a iertatu vremea in music'a vocala, si au inceputu spre gratîós'a mladiere a trupului esertitiunile dantiului.

„Am dîsu, câ in tempu de siepte luni ca prin minune s'au sevêrsitu atâte lacruri. Póte câ zelulu meu, domnii mei me face a marí lucrurile.

Domnii profesori inse, mai modesti de câtu mine, ve infatîsiédia scolarii domnía-loru nu cu tru-fi'a de formatori ai unui teatru, ci numai ca sê arete dvóstre rodulu ce a potutu aduce. . .

„Cercetarea de asta-di va da semne si pentru vítoriu; ve recomandu pe acesti teneri scolari, ce cutediara a bravá prejudetiele epocii, si a se face obieptulu criticei limbелoru veninóse.

„Sum incredintiatu, domnii mei, cá precum ati cunoscutu câtu este de trebuintia unu teatru natiunalu, asemene cunósceti si câte trebuescu unui june ca sê póta cutediá a se numí unu bunu artistu séu actoru: unu chipu interesantu, unu corpu binecrescutu si mladiosu, unu glasu

ca unu comediantu lasatu in voi'a intemplárii si sperandu a-si scóte hran'a, asceptandu de la bunavointi'a privitoriloru. De se va face inse o directiune sub ingrigirea guvernului, si déca actorii se voru socotí ca nesce slujbasi ai statului spre formarea naravuriloru si a limbei natiunale, atunci in adeveru junii cu talente, cu invetiatura si binecrescuti, vomu vedé, cá fara téma de critic'a limbелoru veninóse se voru súf pe scena si voru formá teatru natiunalu astfelu cum sê fía de esemplu si la alte popóre.

„Rodulu ce s'a facutu in vremea acést'a de siepte luni, asta séra se póte vedé inaintea dvós-

ISABEL'A ESREGIN'A ISPANIEI.

sonoru si placutu, unu sufletu trufasiu si indresnetiu, o anima de flacara, o crescere ingrigita, intr' unu cuventu, o cunoscintia fórte cu scumpetate a arteloru celoru frumóse; si nesce asemenea ómeni, domnii mei, sunt fórte rari in societate, cari sê unésca intru sine darurile firesci cu midilócele invetiaturei. Prin urmare neci Europ'a intréga nu se va poté falí adesea cu artisti buni; si multu va mai trece pana sê mai aiba unu alu doile Talma, déca teatrulu nu se va face o cariera onorabila pentru tenerime, si déca junele ce se otaresce a infruntá prejudetiele, ce existu despre scena, va fi socotitu de concetatiunii si parintii sei unu Paria politicu,

tre.“ (Vedi tóta cuventarea in „Curierulu Romanu“ din 1834. nr. 39.)

Aplause frenetice resunara din tóte anghiu-rile salei dupa cuvintele ultime ale lui Eliade.

Apoi se incepù representatiunea. Trecura câte-va minute si in scurtu tempu publiculu devení cuceritu. Aplausele se renoira la fía-care momentu si toti ascultatorii se 'ntreceau in entusiasmu.

Afara de „Fanatismulu“ se mai esecută si o cavatina a lui Belini, numita Piratulu.

In fine publiculu se imprasciá multiamitu, ducandu cu sine cele mai placute suveniru.

Va fi interesantu sê amintimu aice si pe

acei bravi juni romani cari pentru prim'a óra se resolvira a bravá tóte prejudetiile societátii despre scena, si carii pentru prim'a-óra reprezentara o drama in limb'a romana. Acestia sunt: Nicu Andronescu, Joanu Curie, Nicolae Diamantu, Raliti'a Mihaileanu, Costache Mihaileanu, Costache Dimitru, Caliope.

Totu asemenea sê însîrâmu si piesele cari se tradusera si jocara in anulu primu: Regulu si Ermión'a tradusa de J. Vacarescu inca la anulu 1818, mai tardîu totu Vacarescu mai traduse inca Aloiulu in floritu si Britanicu; Fanatismulu, Zaira, Amfitrionu, Marino Faliero, Ambii Foscari traduse de J. Eliade; Alzir'a de Grigoriu Alesandrescu, Heracliu de Corneille, Harpagon de Molière, Cin'a intre amici, tóte traduse de J. Rosetti; Saulu si Virgini'a de Alfieri, de C. Aristia; Intrig'a si amorulu de Schiller, de J. Campineanu; Badaranulu boeritu, Misanthropi'a si pocainti'a, Jun'a lui Carolu II, de J. Voinescu; Violenfile lui Scapiu si Amantii magnifici, de C. Rasti; Amalatul imaginariu, de Gr. Gradisteanu; Amorul doctoru, de Em. Florescu; Gemenii din Bergam, de J. Florescu; afara de aceste in anii urmatori se mai tradusera si alte piese, dintre cari amintimu un'a: Angelo si Mari'a Tudoru, de C. Negruzzi. (Vedi Gazet'a Teatrului la pag. 32)

La 7 sept. 1835 membrii fondatori se adunara si numira o comisiune de trei membri, insarcinata d'a cercetá socotelele si a dá proiepte de amelioratiune.

La 27 octomvre societatea tienù adunare generala, si comisiunea cetì reportulu seu, din care estragemu urmatoriile:

„Domnii Aristia, Eliade si Campineanu, fondatorii acestei societáti au imbrátisiatu ale ei interese cu cea mai ferbinte rîvna si cu multa jertfa de odihna si de interesu particulariu au asiediat'o pe temeuri cari asigurédia a ei inaintare.

„Dlu Eliade pe langa directiunea cu care a binevoitu a se insarciná de la antâi'a formare a acestei societáti s'a straduitu si prin dare de lectiuni gratis de literatura in scól'a filarmonica, a desvoltá intielegerea scolariloru actori.

„Dlu Aristia, printr' o nepregetata sirguintia in lectiunile de declamatiune a deprinsu pe scolari in pucina vreme a se identificá cu rolulu loru asié de bine, incátu la cea d' antâia suire pe scena totu publiculu s'a electrisatu de multumire.

„Dlu Campineanu staruindu-se intr' acést'a intreprindere cu cea mai caldurósa rîvna, a spriginitu societatea nu numai cu unu ajutoriu simtitori, ce domni'a lui dá regulatu pe fia-care

luna, ci si cu alte deosebite jertfe de bani in trebuintiele scólei filarmonice si cu indemnare induplecatória pentru intinderea societáti prin adaugerea sociloru ajutatori.“

„Dupa acést'a reportulu comisiunii propune, ca adunarea sê votodie multiamita acestoru trei barbati; vorbindu despre socotéla, reportulu constata, cá societatea filarmonica pana la finea lui augustu anulu curgatoriu a incassatu lei 16,518, din carii s' au chieituitu lei 15,771 si a mai remasu in cassa lei 546, — éra socii conferiau pe anu lei 25,600; in fine comisiunea presentá adunárii unu regulamentu prin care tóta lucrarea ulterióra se concrede unui comitetu, alu caruia membri trebuiau a se alege numai decátu de catra adunare, rezervandu directoratulu lui Eliade, „pentru cá domni'a lui cunósce sírulu lucrârilor de mai nainte de la inceputulu acestei societáti, si a datu dovéda de cea mai buna ingrigire pentru inaintarea acestui asiediamentu.“

„In sírsítu comisiunea luandu in bagare de séma rîvn'a cu care scolarii diletanti inaintéza la ivetiatur'a dramatica, si avendu dintr' acést'a buna nadejde, cá o trupa bine deprinsa se va pregatí in pucina vreme, a socotitu de neaparata trebuintia a se chibzuí despre *siidirea unui teatru natiunalu*.“

Adunarea a primitu tóte propunerile comisiunii si afara de aceste s'a facutu o rogare catra voda, in care se rogara de protectiunea dínsului in tóte afacerile societáti. In fine se alese comitetulu: presiedinte se alese marele vornicu G. Filipescu vicepresiedinte colonelulu Joanu Campineanu, directoru J. Eliade in unanimitate, secretariu D. Poienariu, membrii: colonelulu Nojinu, capitanulu J. Voinescu, J. Manu, J. Rosetti. (Vedi „Curieriulu Romanu“ 1835 nr. 77 si 78.)

La 25 martiu 1836 adunandu-se comitetulu decise, sê se infintieze o scóla publica de musica vocala si instrumentala, unde tenerimea sê póta invetiá fara de a solví, si sê se inchirie die societáti filarmonice sal'a teatrului pentru serile in cari se dau representatiuni si pentru dílele in cari se tienu lectiuni.

Societatea si teatrulu au urmatu astfelu vr'o doi ani inaintandu pe calea artelor frumóse. La inceputu se reprezentara mai alesu tragedíi si drame, mai tardîu inse manile nedibace introdusera si câte-va farse frivole, cari otravira spiritulu publicului si teatrulu decliná spre decadintia. Acést'a fatalitate intristá pe toti amicii cei adeverati ai teatrului, si acestia do-

riau si lucrau ca sê póta innaltia teatrulu la demnitatea ce-i compete.

In fine se representà pies'a „Misanthropi'a, si pocainti'a“ traduse de Joanu Voinescu. Acést'a piesa avù unu efectu mare. Éta ce scríe B. Cargiu dupa acést'a representatiune:

„De ce actorii romani fura intr'o dî, ceea ce nu potura fi in trei ani? Pentru câ trei ani au amblatu incercandu; pentru câ trei ani fura rateciti in drumulu loru, si pentru câ intr'o dî se vediura la sine, se vediura la locul loru.“ (Gazet'a Teatrului nr. 12.)

Si apoi urmara ani tristi pentru societate si teatru. Din caus'a unoru intriganti societatea filarmonica se desfiinta.

Teatrulu inse nu perì.

Trecura ani multi, si in fine patriotii cei buni incepura a zidì unu teatru mare si pomposu. Zidirea se finì la anulu 1853, si astadi Thali'a romana are pe calea Mogosióei unu templu grandiosu.

Iosifu Vulcanu.

CE NU POTU UITÁ.

Mi a sboratu din suvenire,
Cumca eri, alalta-eri
Nu aveam neci o simtîre
Necausata de doreri.

Am uitatu, cum crud'a sôrte
Inimiculu meu cumplitu
Cufunda 'n sudori de mórte
Alu meu sufletu parasitu.

Am uitatu noptile-amare,
Candu oftam plangandu mareu:
Rece-e, vai! strain'a tiéra!
Caldu si bunu e tiermulu meu!

Adi bogata desfatere
Mi-dâ dulcele-i pocalu,
Adi in blanda legenare
Trecu ridiendu pe-a lumii valu.

Amicia, mangaiere
Me stringu linu la sinulu loru,
Si 'ntre vise de placere
Ale mele óre sboru.

Dar in aste dragi mominte
De frumóse multiamiri
Asié-mi trecu pre dinainte
Multu doióse suveniri!

Asié-mi turburu pe nevrute
Alu presintelui cursu linu
Tainici naluciri trecute
Prin oftári si prin suspinu.

Cá-ci ah, dóue luminele
Rapitórie la lucitu,
Si doi fagurasi de mnere
Din cari multu m'am indulcitu,

Si-unu versu plinu de incantare
Si de angerescu amoru
Si-o ferice 'mbracisiare,
Nu se uita-asié usioru!!

R. Vâlcii 1868.

M. Pompiliu.

ISABEL'A ESREGIN'A ISPANIEI.

(cu ilustratiune po pagin'a 471).

In partea sudvestica a Europei, la pólele Pireneiloru, se estinde Spani'a, o tiéra bogata inse nefericita. Se pare, câ care-va fiu nedemnu alu acestei tieri espuse atâtoru tiraní si desfrenuri, mai nainte cu câti-va secli si-a anatemitatu patri'a sa natala. Acelu statu, a cârui domnitoriu odinióra impartia ordinele sale la patru parti ale lumei, in urma erá se devina prad'a si victim'a nedreptatiriloru si neindestuliriloru! Spani'a de unu diumetate de seclu incóce nu este alt'a, decâtu o mare, dintre a cârei unde perpetue s'a aredicatu resculârile ca plói'a un'a dupa alt'a.

Déca aruncâmu o privire fugitiva asupra domnirii Isabelei incepundu de la momentulu candu i-s'a pusu frumós'a coróna pre capu-i teneru de trei-sprediece ani si pana in ultimele mominte ale regintiei sale, nu intimpinâmu, decâtu sange, si éra sange, apoi urme de ruine, lupte de partida, insurectiuni si resbeluri civile, cari tóte o amenintiau cu perirea totala. Splendórea potinte a coronei spaniole, carea pe capulu lui Ferdinandu VII a inceputu a se intunecá, acea-si coróna pe fruntea fetei sale (Isabel'a) a orbitu cu totul. Inca erá in fasia Isabel'a, candu partidele neimpacabile steteau facisiu un'a cu alt'a in cea mai crencina invidia. In momentulu in care ea s'a nascutu a produsu unu resbelu civilu sangerosu.

Regele Ferdinandu VII erá betranu si fara prunci. Frate-seu Carlos se pare a fi pe tronu.

Inse ursit'a a nimicitu calcululu si sperantiele principelui. Regele morbosu se insoia la anulu 1829 de nou. Femei'a acestui'a a fostu principés'a din Neapolu Mari'a Cristina, o frumsetia extraordinaria, carea exercindu asupra betranului rege o influintia despotica, lu induplecá a emite *sanctiunea pragmatica*, in urm'a cârei-a, ereditatea tronului in Spani'a s'a estinsu si preste secsulu femeiescu.

Isabel'a, regin'a decurundu detronisata s'a nascutu in 1830.

Don Carlos, dimpreuna cu partid'a lui, a miscatu tóta pétra pentru delaturarea sanctiunei pragmatice. — In urma Ferdinandu VII a fostu silitu pe patulu mortii a revocá sanctiunea pragmatica si a restituí legea salica. Regele inse mai tardîu s'a insanetosiatu si influintiatu de frumós'a lui femeia, a restituitu de nou acum amintit'a sanctiune pragmatica.

La 20 juniu 1833 regele veteranu conchiamandu procerii Ispaniei, i-a constrinsu a depune inaintea lui juramentulu de supunere, inse preste scurtu tempu morì, si frate-seu Don Carlos, spriginitu de aristocratía si de preutîme, urdîse resbelulu civilu, carele se pôte timbrá de liter'a amoritória a marimei Ispaniei.

Coron'a pe capulu Isabellei se clatinà, si pe langa tóte, câ militî'a erá pentru tener'a regina, totu-si in decursulu acestoru ani, au fostu momente, in cari caus'a Isabellei se vedea a fi in agoni'a mortii.

Cataloni'a erá in flacara. Estremadur'a si Castili'a-vechie erau inundate de trupele guerile ale lui Don Carlos. — Singuru provinciile meridionale erau scutite de acésta esundare. Aceste provincie n'au consimtîtu nici cu Don Carlos dar' nici cu regin'a tenera; ele s'au alipitu cu credintia nestramutavera catra constitutiunea sigilata prin juramentu de Ferdinandu VII.

In mediloculu acestoru chaosuri politice, cam pe la anulu 1840, dóue partide ocupa terenulu luptei in Ispani'a; partid'a absolutistiloru si a liberaliloru. Triumfulu a fostu alu liberaliloru. In urma s'au imparechiatu si acésti'a, si s'au nascutu: moderatii si progresistii. O rescolare a fostu urmata de alt'a, unu ministeriu a fostu schimbatu cu altulu, — pana ce in urma a avutu locu revolutiunea — militara.

Capulu progresistiloru erá Espartero, — carele dupa esilarea reginei Cristin'a la 10 oct. 1840, a devenitu — in numele Isabellei — capulu guvernului. Reginti'a lui Espartero n'a avutu durata indelungata. La anulu 1843 Espartero a cadiutu, regin'a Cristin'a se rentórse, Isabel'a se dechierà de maioréna inse frenele guvernului erau concentrate in manele mame-sa, dara liniscea nici acum'a nu se restituí.

Isabel'a, la anulu 1846 s'a maritatu dupa nepotulu seu infantele Ferdinandu Franciscu. Cei mai multiau eugetatu, câ pacea — in urm'a acestei casatorîi, — se va restituí, inse s'au insielatu amaru.

Cu deosebire este de insemnatu, câ progresistii — de la 1865 încóce — s'au incercatu cu ori ce pretiu a sapá grop'a ultimului burbonu

in Ispani'a. Acésta idee in urma a triumfatu, si asta-di regin'a si despot'a Ispaniei este alun-gata din tíera, éra Ispani'a este libera si independinta.

Onóre progresistiloru ispanioli, cari cunoscandu spiritulu seclului, au sciutu castigá libertate si suverenitate, poporului conatiunailorulu lor.

DOINE POPORALE.

I.

Frundia verde frundiulitia,
Am avutu o mandrulitia,
Si-am lasat'o sê mai crésca,
Minte 'n capu sê-si dobandésca. . .
Pana eu m'am desceptatu,
Mandr'a nu s'a maritatu!
Da de s'ar' fi maritatu
De la noi a treia satu
Nu mi-ar fi asié banatu!
Mandr'a mi-s'a maritatu
De la noi a treia casa
Anim'a mea-e totu arsa.
Mergu a casa la o óra
Maicuti'a de sub suóra
Me ia, mi-pune de prandiu,
Eu nu potu mancá de plansu.
Maicuti'a mi-pune de cina,
Eu suspinu de la anima.
Esu afara suspinandu
Nu mai taca ci totu plangu.

II.

Frundia verde frundiulitia,
Eu iubescu o copilitia!
Cu trupulu ei mladiosu,
Si cu pasiulu maiestosu,
Cu cositi'a intrunita,
Si 'ntr'o mia impletita.
Dintre flori, dintre verbine,
M'a alesu singuru pe mine!
O sarutu si o iubescu
Cu amoru curatu, cerescu.

III.

— Tu te duci bade serace,
Eu cu dorulu teu ce-oiu face?
— Tu vei face mandra bine
Câ mai sunt voiaici ca mine!
Da eu voi face mai reu
Câ nu-su mandre 'n portulu teu!
Amendoi ne-amu potrivitu
La uritu si la doritu;
Vai de mine reu-e dorulu,
Câ elu cum mai strica omulu;
De-ar fi dorulu vendiatoriu
M' asiu face negutiatoriu,
Si mi-asiu pune siatr'a 'n pragu,
Si-asiu vinde la doru cu dragu,
Si mi-asiu pune siatr'a 'n rîtu
Si-asiu vinde si la urîtu!

Comunicate de

N. F. Negrutiu.

Societatea academica romana.

(Urmare.)

A două a ședinția s'a ținut în 17. august 1868 la 1. ora după amiaza.

Prezenta erau toți cei din prim'a ședinția. Însemnămu înse, că de la această ședinția înainte dlu T. Maiorescu n'a mai participat la nici o alta ședinția din sesiunea anului curentu.

După deschiderea ședinției, președintele comunica adunării, că în urm'a concursului publicat în anul trecut, a încurs la delegațiune trei operate despre gramatică, și anume:

a) unulu pe langă epistola sigilată cu inscripțiunea: „Romanicam ad purificandam et amplificandam lingvam, studium, latinaque italica literatura, necessarium esse videtur“;

b) altulu asemenea pe langă epistola sigilată, cu inscripțiunea: „Si consuetudo vicerit, vetus lex sermonis abolebitur. Quintilian. I. 5. 29.“;

c) alu treile fara epistola și numai cu inscripțiunea: „Suum cuique“, adusu în persona de dlu Eremia Circa, profesore la Liceulu Mateiu-Basarabu în București.

Mai departe spune președintele, că pentru traducerea opului „De bello gallico“, pentru care de asemenea se publicase anul trecut concursu, n'a venit la delegațiune nici unu operat; precumu n'a încursu la delegațiune nici unu materialu din nici-o parte pentru dictionariulu limbii romane.

Comunicandu președintele aceste, invita adunarea a lua deciziunea cum și în ce modu ar' fi a se studia și examina operatele de gramatică; pentru ca, informandu-se despre valoarea aceloră, să și poată da părerea în câtu corespundu acele condițiilor și principielor espres în concursulu publicat la anul trecut.

La această invitare a președintelui unii membri erau de părere că acele operate să se cetesca unulu câte unulu în faci'a adunării, ca asié castigandu de o parte din timpu, de alta parte să se poată informa de odata cu totii și să poată pronunța în cunoscinti'a de lucru despre meritulu aceloră operate; alti membri din contra, țineau că acestu modu de a studia unu lucru n'ar' poté duce la rezultatulu doritu, pentru că neci-o data o opera scrisă nu se poată studia cu acea eficacitate din audi, cu care se poată studia prin cetire meditata; și asié dar ar' fi mai conveniabilu său a numi o comisiune care să studieze acele trei operate împreuna, său a incredinti'a studiarea și examinarea fia-carui operat în parte la câte unulu din membrii adunării, și atâtu într' unulu câtu și în celalaltu casu să raporteze adunării într' un'a din ședințiile prosime viitorie, deca și în câtu acele operate corespundu principielor și condițiilor puse în concursu, și prin urmare deca și care din acele ar' poté merita premiulu pusu pentru marea și grav'a opera a gramaticii limbii romane.

Se întielege că în astfelu de casuri esmiterea de comisiuni este calea cea mai drépta și cea mai practica, și asta cale o a alesu și adunarea, incredintiandu în specie pe dlu J. Heliade Radulescu a studia și examina operatulu cu inscripțiunea „Romanicam ad purificandam et amplificandam lingvam studium, latinaque ita-ca literatura, necessarium esse videtur“, era pe dlu J. Masima a studia și examina operatulu cu inscripțiunea „Consuetudo si vicerit vetus lex sermonis abolebitur, si în urma pe dlu A. Romanu a studia și examina opera-

tulu cu inscripțiunea „Suum cuique“ și insarcinandu-i a reportă adunării în un'a din ședințiile prosime viitorie. Raportulu aveau să-lu facă colectiv, prin urmare incredintiarea specială nu escludea neci studiarea colectivă nici ca unulu fiacarele din acești trei membri să studieze toate trei operatele. Afara de aceea, era lasatu în liber'a voia a fia-carui membru de a ceti și a se informa însu și despre operatele din cestiune.

Acest'a, său în acestu înțelesu a fostu concludulu adunării la invitarea președintelui memorată mai în susu.

Trecemu la altu obiectu, și anume se manifestase dorinti'a din partea a tota adunarea, ca fara amenare să se iee toate măsurile cuviințioase pentru ca membrii înca absenti să nu întârdea a se prezenta la adunare câtu s'ar' poté mai curendu, cu atâtu mai vertosu că un'a din trei parti a sesiunii anului prezentu a trecut, era onorea societății cere ca ea să lucre în plenariu și să finisca macar o parte din momentosele lucrări ce o ascépta, aretandu astfelu rezultatulu practiculu a activității sale pe terenulu literelor și științielor romane.

La această dorință simțită de totii s'a concludu, ca delegațiunea societății să chieame prin telegramu pe totii membri absenti (vedi ședinți'a prima) și să le cêra dechiarare deca binevoiescu a urmá să facă parte în societate, și deca estu timpu potu a se prezenta și la ce di potu fi în București.

Însemnămu că în câtu pentru dlu Mocioni, care de asemenea era absentu, s'a insarcinat dlu Babesiu a chieamă pe acel-a din această familie care a primitu anul trecut denumirea de la guvernulu romanu.

În a trei'a ședinția, care s'a ținut la 19 aug., președintele comunica răspunsurile membrilor absenti și chieamati prin telegramu în urm'a concludulu din ședinți'a trecută. După aceste telegrame, dlu N. Jonescu anuncia delegațiunei că nu poté veni până la 1 sept. J. Caragiani caletoresce în Macedoni'a și nu se scie candu va sosi; J. Sbiera petrece la băile de Dona; G. Munteanu, morbosu fiindu folosesc băile de Valcele; Negruzzi asemenea morbosu zace în patu de șapte lune de dîle, și-i este preste potința de a veni.

Toate aceste le ie adunarea la durerosa știința.

Unulu din membri, și-permite întrebarea, deca delegațiunea a facutu regulamentele speciale prevedute în statute, și anume regulamentul pentru adunarea generală a societății, regulamentul pentru delegațiune, regulamentul pentru împartîrea stipendiilor, regulamentul pentru tiparitură și altele.

Din partea delegațiunei se răspunde, că pe langă tota bunăvoinți'a, ea neavendu în dispușetiunea sa medilôcele necesare, a fostu în imposibilitate de a prepara acele lucrări. Dar de doritu și în interesulu societății ar' fi, ca pe câtu timpu ea nu poté lucra în completu, acei membri cari sunt prezenti să se ocupe cu elaborarea regulamentulu pentru adunarea generală, ca asié usiurandu de o parte lucrările delegațiunei să prepare de alta parte materialulu pentru ocupațiunile societății în adunare generală.

Acastă dorință se primesce în unanimitate, și în persônele dloru G. Baritiu, V. Babesiu și Ios. Hodosiu se esmite comisiune spre a elaboră unu regulamentu interioru pentru societatea academica romana, avendu a lu prepara și a-lu aduce la desbaterea adunării câtu mai curendu.

După aceste secretariulu delegațiunei, totodata secretariulu generalu alu societății aduce la cunoscin-

ti'a adunarei câ municipalitatea Turnu-magurele, Districtulu Teleormanu, a oferitu societatii academice romane una suma de 925. lei noi 22. bani pentru a se da stipendie la teneri romani din Macedoni'a.

Acés'ta s'a luat deocamdata la sciintia, si s'a decisu ca delegatiunea sê faca intrebare la dîs'a municipalitate pe câti ani a destinatu dins'a numit'a subventiune tineriloru macedoneni ?

A urmatu a *patr'a siedintia* la 20. augustu. Acés'ta siedintia s'a petrecutu cu autenticarea proceselor verbale din siedintiele trecute; si cu comunicarea ideelor despre operatele de gramatica date in studiu si examinare la cei trei membri ai societatii memorati in a dîou'a siedintia.

Tôte aceste siedintie a tienutu dela 1 pana la câte 5. ôre dupa umédia-di.

Iosifu Hodosiu.

(Va urmá.)

Conversare cu cetitóriele.

— Bucuresci in 5 noemvre 1868. —

In fine éta ocaziunea de multu dorita, ocaziunea cea mai dulce si mai pretiósá pentru mine !

Da, frumóseloru flori din maréti'a gradina sadita de marele Traianu, mi-place a me numí mai ferice din acestu momentu, mai ferice dîcu, câ-ci potu sacrá câteva clipite suvenirei si doruriloru iubitei mele patrie si prin urmare si suvenirei D. Vóstre, si acés'ta fericire dobandesce unu parfumu si mai imbetatoriu la ideea, câ sum norocitu a me adresá catra asié felu de suflète, cari se lipescu cu dragu de totu, ce pórtá sigilulu natiunalitáti nóstre. nu precum facu cele mai multe dómne si domnisióre de pe la noi, ale cárora anime neci pana adi nu s'au deschisu la iubirea de limba natiunala si la amorulu intereselor patriei, ce le-a nascutu si le-a nutritu pe braciule sale,

Am numai sê-mi ceru scus'a D. Vostra, déca din caus'a gravitáti si gingasiei acestei misiuni, nu voiu poté aliná tôte asteptárilu si dorintiele.

Bucuresciulu nostru, in ce privesce viéti'a sociala, viéti'a familiaria, — pe candu cade frundi'a, pe candu ventulu rece respandesce grige si flori prin lume, pe candu florile se ducu catra raiu : sémena cu o flóre, carea se inchide, indata-ce intunereculu noptii s'a intinsu poste hotare; séu cu unu melciu, pre care sosirea tórnei lu-restringe in fundulu casutiei sale. Candu sórele straluciá amicabilu, candu natur'a erá imbracata in hain'a-i serbatorésca, care pe la calde, care prin voiajiuri, care la mosii, ducea o viétiá romantica, libera, sanetósá. Acuma inse toti s'au intorsu, de unde au plecatu pentru ca sê se asigure bine in contra naturei, carea mai nainte i-desmerdá, ca o mama vesela si uibitória. Acum gradinele publice de petrecore sunt góle, sunt mórte, ca si cum aru fi fostu totu pustiú de la facerea lumei; dar hornurile la case esala fum grosu, ómenii se grupéza prin cafenele si practiséza cu mare diligintia dícal'a italianului „Dolce e far niente“ (dulce e a face nimica). Pentru DV. stimateloru Domnisióre sunt menite soirelele de cantári si de dantiu, dar' nu precum sunt cele mai multe pe la noi, basate pe nescari statute scóse din romantiele lui Paulu de Kock.

Este inse unu altu midilocu de amusare, multu mai nobilu, multu mai folositoriu si mai salutaru, carele in desiertatiunea si pustiulu ernei vérsa in suflétu

indestulirile si mangaerile, ce reclama. Acestu midilocu este : *Teatrulu*.

Nu sciu pentru altii, dar' pentru mine teatrulu este acelu magnetu, ce me atrago mai cu putere la ceva orasiu mare, intielegu inse Teatrulu, ce corespunde pe deplinu misiunei sale sacre. Sê ve vorbescu dara despre teatrulu nostru natiunala de aici.

Teatrulu nostru pana eri alaltaeri inotá in noroiulu decadintiei, se aflá in o stare de compatimitu, provocata de intrige personale, de jalusii peatóse, de patimi de invidie. Bunulu si intieptulu nostru guvern de astadi reesí a scapá acestu paladiu alu natiunalitáti de fatal'a destructiune, ce-lu amenintiá, incredinrandu directiunea in manele unui comitetu.

De candu teatrulu stá sub auspiciile acestui comitetu scen'a nóstre inflore de nou, si inflore de minune. Mai multe piese frumóse au inganatu seca'a romana sub privigherea noiei directiuni, si tôte au fostu esecutate spre complacerea si indestulirea publiculu. Eu inse voiu atrage atentiunea DV. numai asupra serci din Joia trecuta 31 octomvre.

Afisiulu ni anuntia urmatóricile piese : „Cocón'a Chiriti'a“, comedia-vodevila de V. Alessandri, „Copil'a Romana“ de Ios. Vulcanu si „Mihaiu Bravulu“ tablou natiunala de Bolintineanu, mai la vale cetimu pe afisiu : venitul acestei representatiuni este destinatu pentru cumperare de arme. Cine póte sê cetésca aceste síre si sê nu-si dee si celu de pe urma finicu, pentru a pune tributulu seu, pe altariulu salvárii si onórii natiunale ? !

Intradeveru s'a si doveditu in acés'ta séra, câ si romanulu arde de iubire catra arte, catra ce e frumosu, nobilu, si santu si catra tiér'a sa. Tôte stalurile din parteru, tôte logicle, intrég'a galeria erau pline plinute,

„Cocón'a Chiriti'a“ este o icóna viua a vietiei boeresci din tempii de abié trecuti. O se vedeti pre Millo, actorulu celu mai eminentu, comiculu celu mai placutu, imbracatu in haine femeesci, jucandu rolulu principalu de *Chiritia*, cine-lu vede odata, nu-lu mai uita câtu traesce. Este admirabilu, este uniculu in felulu seu, este unu misteriu. In acés'ta piesa vitiulu este sbiciuitu cu multu focu, moravurile cele invecchite, disgustóse pulberate de risu si hohotu, din cari ese indreptarea loru precum esu díorile din nópte, ce ne destépta pucinu; observatiunea nóstre inse este, câ e pré de totu locala acés'ta comedia, asié in câtu am audítu sunandu „ghinc“ in locu de *bine*, candu tóta lumea recunósce si scie pré bine câ „bine“ e celu dreptu, si pucini de totu au mai remasu de accia, cari cunoscandu pucina carte intrebuintéza si astadi astfelu de ghiscanarii.

Dupa *Cocón'a Chiritia* scen'a infatísiá unu orisonu intinsu, séménatu cu dumbrave si coline tapetate cu tenere covóre de verdétia, si ca din visu, aparú in acestu dulce paradisu o copila banatiana. Frumósá ca flóreá, ce se resfatia pe sinulu ei, blanda ca o caprióra inventiata, amabila ca lumin'a cea de sóre si doiósá ca unu doru de iubire. Ea zimbiá cu multa junétia, expresiunile fetiei ei erau oglind'a unei mandrii, unei fale de nascerea ei. Aparinti'a ei cea neasteptata a surprinsu totu publiculu, acelu costumu natiunala a facutu o marsensatiune; dar' cu deosebire eu, care in acelu plaiu, in acele poeni, in acelu spatiu infloritu si in gratiós'a copila banatiana vedeam suridiendu-mi tiér'a mea cu ficele sale, dîcu eu am fostu cuprinsu de nesce fiori stranii. Dar inca sê fiti audítu glasulu celu dulce alu ei, scotiendu din fundulu suflétulu simtiurile cele mai

profunde mai curate si mai nationale si culminandu cu atâta mandria si fericire in frumosulu refrenu: „Câ-su copila de Romanu!“ Ca o schintea electrica strebetea acestu acordu prin sufletulu tuturor'a cu deosebire a demneloru domnişiore, cari se vedeau a fi fôrte incantate si insufletite.

Cu câtu focu si inspiratiune a declamatu Dn'a Pascaly acêsta poesiă, dovada e repetîrea declamatiunei, la care fu provocata in unanimitate de publiculu intregu.

„Mihaiu Bravulu“ a încoronatu falnicu acêsta sêra. — Mihaiu invinge pe Turci la Calugareni, i-alunga câtu pôte, dar' câti-va fii vendiatori de patria din ôstea sa conspira cu strainii pentru interese personale, profane; si Mihaiu e silitu a se retrage catra munti. Ungurii si Turcii prada Bucurescii, pe urma Mihaiu cu Baba Novacu, cu P. Buzescu, cu Mihalcea s. a. plêca de-a scapă tiér'a. Mare omu, maretiu ingeniû, dar' vai renegatii, aceste hidre cumplite, spinii, rusînea terei si-a natiunei s'au gasitu in toti tempii, si nu sciu candu vomu scapă odata de ei?! Dlu Pascaly a produsu pre Mihaiu cu atâta entusiasmu si abnegatiune încâtu amu remasu uimiti, plini de-o admiratiune estraordinaria.

Astfelu amu petrecutu acea sêra neuitata!

Toti ne-amu departatu multumuti, inspirati adancu, nobilitati in simtiemintele nôstre, si inflacarati de amorulu terei si-a marirei nôstre nationale.

Asiê, iubiteloru cetitôrie, amu ajunsu intr' unu tempu seriosu in periodulu fapteloru ponderose; natiunea protinde dela fiii si ficele sale suflete simfîtorie si sacrificie mari. La lucru dar' cu totii, sê oferimu maicei nôstre comune, ceea ce potemu. La lucru, sê radicâmu natiunea nôstra atâtu de cercata la culmea, ce i-se cuvine între celelalte natiuni, atunci urmatorii nostri ne voru impodobi mormintele cu flori, suvenirea nôstra va fi scumpa lorû; din contra, nu vomu potê dormi in pace de dreptele lorû blastemuri, in cari voru îneca suvenirea nôstra!

Mironu Pompiliu.

Deschiderea

si constituirea Societatii de leptura a junimii romane oradane pe anulu scol. 1868/9.

La provocarea prelabila a conducatoratulu Societatii, tenerii romani dela academi'a de drepturi si din clasile VIII si VII gimn. grabira a se reuni de nou la 1 novembre a. c. in sala seminariulu dom gr cat. pentru deschiderea siedintieloru Societatii pe anulu curente. In data dupace tenerimea fu adunata, se esmise o deputatiune de doi membri, carea se roge pre Rdis. D. supraveghiatoriu alu soc. *Joanu Papp* can. si abate, ca sê binevoiêca a presiă la actulu deschiderei. In scurtu adunarea lu-salută cu vivate caldurose in miediloculu seu, insocitu de mai multi venerati ospeti preoti si mirenii. Corulu seminarialu intonă unu cantu salutatoriu, éra dupa acêsta band'a compusa din alumni semin. esecută „*Mersulu lui Michaiu*“ Si acum M. D. supraveghiatoriu adresă cuventulu seu catra adunare; fece unu apelu la sentiulu de onore si la ambitiunea teneriloru, ca se pasiesca cu zelu si energia inainte pe calea, ce si-a alesu Societatea, standu umeru la umeru si invingendu cu poteri infratite pedecile, ce se punu in calea progresulu. Poftesce deci de la teneri maturitate si contielegere in tote intreprinderile lorû, si promitiendu din parte-si ca si pana aci totu spriginulu, atâtu moralu câtu si materialu, dechiara siedinti'a de deschisa.

D. Conducatoriu alu soc. *Justinu Popfiu* salutandu cu bucuria pre tenerii adunati, i provoca, se cotinue in concordia si iubire fratiesca a se perfectionă in cunoscinti'a limbei si literaturei romane, urmarindu acestu scopu cu unu zelu si o insufletire atâtu mai mare, cu câtu Societatea nostra si-magulesce a fi culesu pana acum numa' recunoscintia si reputatiune buna din partea publiculu.

Se sui apoi *Asentiu Gaita* pe tribuna, si in numele membriloru vechi rosti o cuventare animosa, in carea arată vitalitatea natiunii romane si-irupse in contra servilismulu si proselitismulu, ce se observa la multi dintre conatiunali, si cari pecate implumba pasii progresulu, si intardiă cu ani o ajungere sigura la scopu. In fine salută venirea membriloru noi.

Acum se scolă *Vas. Indrea* si vorbi cu insufletire in numele membriloru noi, atingundu, câ deca devis'a secului e natiunalitate si reunire; deca nici unu scopu inaltu nu se pote ajunge fara concordarea poteriloru, noue ni este o detorintia in atâtu mai imperativa a ne reuni in concordia si fratietate in câtu avemu mai multi aliani; in fine intindiendu o stringere de mana cordiala membriloru vechi, si oferindu colucrarea celoru acum veniti, doresee ca infratirea, ce se face acuma se fia incepta sub unu bunu anguriu.

Dupa acestia luă cuventulu dintre prea onoratii ospeti Sp. D. *Iosifu Romanu* avocatulu, esprimendu-si bucuri'a de a vedé insufletirea nobila a tenerimii romane pentru studiulu limbei materne; si espune in termini virili necesitatea de a studiă necontentitu, dicandu câ leptur'a e pentru minte ace'a, ce e rogatiunea pentru sufletu.

In fine M. D. Supraveghiatoriu, salutandu adunarea, se indepartă din sala dimpreuna cu p. t. ospeti între vivate cordiale.

Insemnamu, câ corulu si band'a alumniloru semin. cu concesiuenea M. D. Supraveghiatoriu, impli forte placutu intrevalorile obvenite in siedintia cu esecutarea mai multoru piese alese

Éra acum se urme constituirea Societatii, dara fiindu tempulu forte inaiutatu, acêsta se amenă pe siedinti'a venitoria, ce se tienù la 8 novembre a. c. — Candu deschidendu se siedinti'a éraşi la sunetele orchestrulu seminarialu, se facu inscrierea membriloru, din carea resultă unu numeru cam de 50 insi, fiindu inserisi acum toti membrii, se purcese la alegerea dirigitorilor Societatii. Resultatulu fu:

1. *Elia Traila*, jur. de curs. III. alesu prin achiamatiune de *notariulu corespondintieloru*.
2. *Vasilii Indrea*, jur. de curs. III. alesu prin maiortatea voturiloru de *notariulu siedintieloru*.
3. *Stefanu Venteru*, jur. de curs. I. alesu prin maiortatea voturiloru de *casirulu societ.*
4. *Asent. Gaita*, jur. de curs. III. alesu prin maiortatea voturiloru de *controloriulu societ.*
5. *Vasilii Budescu*, stud. de clas. VIII. alesu prin maiortatea voturiloru de *bibliotecariulu societ.*

Mai veni pe tapetu cestiunea almanaculu societ., si se decise, preliminarmente a se pune sub tipariu primele laborate.

Cu aceste se incheiă siedinti'a.

Datu din siedinti'a II. constitutiya a Societatii de leptura de Oradea-mare, tienuta la 8. novembre 1868.

Justinu Popfiu
conducatoriu.

Elia Traila
not. coresp.

CE E NOU?

** (Catra on. publicu.) Conformu dorintiei exprimate din mai multe parti, fôia nôstra va esi de la prima decemvre érași in fia-care domineca.

** (De la dieta.) Marti s'a inceputu in cas'a reprezentantiloru desbaterile a supra proieptului de lege in caus'a natiunalitâtiloru. Totu in siedinti'a aceea deputatulu Macelariu presentâ dietei unu proieptu de resolutiune in caus'a uniunii.

** (Croatii in diet'a din Pest'a.) In siedinti'a de marti se presentara in diet'a Ungariei pentru prima-óra deputatii Croatiei. Unulu dintre croati salutâ diet'a in limb'a croata. Ungurii i primira cu entusiasm.

** (Procesu de presa.) Procesulu diuariului „Federatiunea“ se va pertraptâ inaintea juratiloru la 7 decemvre

** (Balu.) Comitetul a lesu de tenerimea romana pentru arangiarea balului s'a constituitu, alegandu presiedinde pe St. Perianu, notariu Jancu si cassariu Ciato.

Literatura si arte.

** (Unu diuariu nou) a aparutu la Craiov'a sub titlulu „Stindardulu liberu.“ Ese odata pe septemana.

** (Comedia noua.) In teatrulu de la București s'a reprezentatu 3/15 noemvre o comedia noua intr'unu actu de Pantazi Ghica. Titlulu piesei e: „Ce aduce césulu, nu aduce anulu.“

Din strainetate.

△ (Rossini.) Rossini, unulu dintre cei mai eminenti compositoru ai seclului presinte, a repausatu la 15. nov. in Paris. Immormentarea i-s'a celebratu joi in 19 l. c. in presinti'a unui publicu numerosu. Rossini a fostu auctorulu mai multoru opere teatrale, cari sunt si voru fi inca multu tempu pré bine primite in tôte teatrele din Europ'a. La mormentulu lui a tienutu cuventare Thomas Ambroise auctorulu operei „Mignon.“ Rossini a lasatu dupa sine o avere positiva de trei milióne de franci. Tóta acésta avere remase — conformu testamentului — muierii sale, pana va traí, éra dupa mórtea ei este a se fondá din ea unu conservatoriu. A mai lasatu inca unu „stipendiulu Rossinianu“, cu care se va premiá in fie-care anu cea mai buna opera. Cuvintele cele din urma ale lui Rossini au fostu: „Din mine au voitu inimicii mei sê faca unu scepticu, unu Machiavelli, inse me bucuru, câ potu mori, ca catolicu adeveratu.“

△ (Imperatulu bancariloru.) Totu acum'a de curundu mori si celu mai bogatu omu pe faci'a pamentului James Rotschild. Avereu acestui-a — dupa datele mai prospete — se urca la sum'a de siepte sute de milióne de franci. In restempu de siepte dieci si sieșe de ani a fostu spriginitoriulu sciintieloru si alu arteloru. Scriitorii cei mai celebri si artistii, se considerau totu déun'a intre ospetii lui de casa. Dinsulu n'a fostu numai regele bancariloru, ci totu odata si barcarulu regiloru.

Găcitura de siacu.

De Alesandra Popovicu.

rice,	Ta-	re,	ni-	ne	Candn	ne	con-
só-	tu.	fe-	a	Si	te-	a	tu
le	Ce	du	Teu ;	pa-	lu-	ne	sca-
O	lu	A-	cés-	po-	lu	mi-	ni-
a-	gre-	po-	ran-	Se	mó-	pa	tea
tu-	pot-	ca	re	ru-	ba-	ma-	ti-
le	tatu	ge	reu!	ce	pa-	a-	de
re-	san-	sbi-	a	cu	celu	o	Ro-

Se póte deslegá dupa saritur'a caluiui.

Deslegarea gaciturei numerice din nr. 37.

„Alesandru Romanu.“

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Mari'a Gerdanu nasc. Cernetiu, Ana Muresianu nasc. Olteanu, Elisabet'a Munteanu nasc. Popu Juli'a Porutiu nasc. Gligoru (de odata cu cea din numerulu 36.); Laur'a Jonescu, Corneli'a Cadariu, Mari'a Musta, Anastasi'a Cernea; si de la domnii: Petru Muresianu Sireganulu, Vasiliu Popu, Samuili Ratiu, Demetriu Puscartu si Joanu Botta.

Deslegarea gaciturei de semne din nrulu 35 o mai primiramu de la domn'a Amali'a Moldovanu nascuta Csányi si de la domnulu Simeonu Barbulovicu.

POST'A REDACTIUNEI.

Tabloulu natiunalu s'a ospedatu deja pentru toti stimatii nostri prenumeranti. Cei ce nu-lu voru primí in 10 díle, binevoiesca a reclamá.

Sigetulu Marmatiei. Notitielu de caletoria se voru publicá indata ce vomu gasí locu.

○ mica observare. S'ar poté publicá, dar sub altu nume. Alegeti unulu, câ-cí acest'a nu ni place.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alesandru Kocsi. Piat'a de pesci Nr. 9.